

Zorgen voor een waardig levenseinde

Wijnu, maandag 25-4-2022

Jan den Biggelaar

Leven is één lange aanloop naar de dood

- ▶ Wat zijn de mogelijkheden tot overlijden?
- ▶ Heel weinig mensen hebben een goed levenstestament
- ▶ Notaris wel of niet nodig?
- ▶ Daarom vandaag vooral over heldere wilsverklaringen
- ▶ Wet Toetsing levensbeëindiging op verzoek
- ▶ Richtlijnen Euthanasie Code 2018 RTE
- ▶ Het belang van een volmacht
- ▶ Dementie
- ▶ Effect rechtszaak op maatschappij en artsen
- ▶ Afkortingen: SCEN, RTE WGBO

Overlijden

- ▶ **Natuurlijke dood**, jaarlijks rond 150.000 Nederlanders, in 2020 **168.000**
 - == door af te zien van behandelen
 - == complicaties beloop ziekte of ongeval
 - == infecties mn longontsteking
 - == ingeval van lijden middels palliatieve sedatie
 - == bij een behandelverbod (ingeval volmacht)

Niet natuurlijke dood

- == euthanasie (in 2021: 7666 personen, in 2019: 6361 personen)
- == misdrijf etc.

Behandelverbod

- ▶ Niet reanimeren en niet beademen (evt. penning: patiënten-federatie)
- ▶ Afzien van operatie
- ▶ Afzien van behandeling bij beroerte (geen sondevoeding of infuus)
- ▶ Bij kanker geen operatie, chemo of bestraling
- ▶ Bij longontsteking geen antibiotica
- ▶ Stoppen met een behandeling
- ▶ Stoppen met eten en/of drinken

== dit kan ook door gevolmachtigde of wettelijk vertegenwoordiger verzocht worden

Heldere wilsverklaringen

- ▶ Opgesteld bij volle bewustzijn
- ▶ In duidelijke bewoordingen wensen kenbaar maken
- ▶ Vereist ziekte inzicht en besluitvaardigheid
- ▶ Samen met naasten opstellen heeft de voorkeur
- ▶ Zo goed mogelijk omschrijven wat niet gewenst wordt en vooral ook het lijden benoemen waar u bang voor bent ingeval u wilsonbekwaam wordt
- ▶ Oppassen dat er geen tegenstrijdigheden in staan
- ▶ Altijd ondertekenen en voorzien van datum en plaats
- ▶ Het is belangrijk dat arts en familie ook een afschrift heeft

Behandelverbod

Een wilsverklaring is een schriftelijke verklaring. Hierin beschrijft u uw wensen op medisch gebied voor situaties waarin u uw wensen niet meer zelf kunt vertellen. Deze wilsverklaring gaat over het verbod op medische behandelingen. Bij deze wilsverklaring vindt u ook een toelichting. Lees deze toelichting goed door. En stel pas daarna de wilsverklaring op.

Naam	Johannes Wilhelmus den Biggelaar		
Geboortedatum	27-01-1952	Geboorteplaats	Ommen
Lidnummer	0915284		

Dit is een behandelverbod. Het is bedoeld voor iedereen die mij medisch behandelt of verzorgt. Het geldt vanaf het moment dat ik mijn wensen op medisch gebied niet meer zelf kan vertellen. Mijn vertegenwoordiger (gemachtigde) zal dit behandelverbod onder de aandacht brengen van mijn behandelend arts.

Kom ik in een situatie

- waarin ik uitzichtloos lijd

of

- waarin geen redelijk uitzicht bestaat op terugkeer naar een voor mij waardige levensstaat

of

- waarin mijn verdergaande ontlustering te voorzien is

en ik, door welke oorzaak dan ook, niet meer zelf kan beslissen over mijn medische behandeling, dan verbied ik mijn behandelend arts medische behandelingen uit te voeren. Dat geldt ook voor medische behandelingen die erop gericht zijn mijn leven te verlengen. Zoals reanimatie of het kunstmatig toedienen van vocht en voedsel.

Uitzondering: het verlichten/tegengaan van pijn, jeuk benauwdheid of onrust. Kortom, zorg die erop is gericht het leven draaglijk te houden en niet gericht is op genezen (palliatieve zorg).

Voor alle duidelijkheid geef ik hierbij aan dat ik onder de hiervoor genoemde toestand uitdrukkelijk ook versta een toestand van ernstige dementie of van onomkeerbaar coma die – gezien de oorzaak, de duur ervan en mijn leeftijd – geen grond geeft aan de verwachting dat ik kan terugkeren tot een voor mij waardige levensstaat.

Persoonlijke aanvulling

(U bent niet verplicht hieronder iets in te vullen)

>Accepteren gevolgen

Ik accepteer de gevolgen van deze verklaring. Ik accepteer dat mijn behandelend arts deze verklaring honoreert als ik hierover zelf niet meer in staat ben weloverwogen beslissingen te nemen of me uit te spreken. Ik kan deze verklaring op

ieder moment herroepen, zowel schriftelijk als mondeling, mits ik in staat ben hierover weloverwogen beslissingen te nemen.

Geldigheid van behandelverbod

Deze verklaring is een door de wet erkende schriftelijke verklaring en moet worden nageleefd in het geval ik niet meer in staat ben zelf te beslissen of te spreken over mijn medische behandeling. De grondslag hiervoor ligt in *artikel 7:450 lid 3 van het Burgerlijk Wetboek (artikel 450 lid 3 WGBa)*.

Ondertekening

Ik ben goed geïnformeerd over de betekenis van deze verklaring en heb goed nagedacht over het opstellen ervan. Ik onderteken deze verklaring bij mijn volle verstand. Indien deze verklaring in strijd is met eventuele eerder door mij ondertekende verklaringen, gaat deze verklaring voor.

Datum	Plaats
--------------	---------------

Handtekening

Euthanasieverzoek

Lees voordat u deze verklaring invult de toelichting bij het euthanasieverzoek.

Een wilsverklaring is een schriftelijke verklaring. Hierin beschrijft u uw wensen op medisch gebied voor situaties waarin u uw wensen niet meer zelf kunt vertellen. Deze wilsverklaring gaat over het verzoek tot euthanasie. Bij deze wilsverklaring vindt u ook een toelichting. Lees deze toelichting goed door. En stel pas daarna de wilsverklaring op.

Naam	Johannes Wilhelmus den Biggelaar		
Geboortedatum	27-01-1952	Geboorteplaats	Ommen
Lidnummer	0915284		

Dit is een euthanasieverzoek. Het is bedoeld voor iedereen die mij medisch behandelt of verzorgt. Het geldt vanaf het moment dat ik mijn wensen op medisch gebied niet meer zelf kan vertellen.

Dit euthanasieverzoek geldt voor de situatie dat ik meer lijd dan ik kan verdragen, zonder kans op verbetering (ondraaglijk en uitzichtloos lijden). Dat betekent dat ik wil dat mijn arts mij middelen toedient of geeft waardoor mijn leven eindigt, als er geen kans is op een voor mij menswaardig bestaan in de toekomst en/of mijn lichamelijke en geestelijke achteruitgang verergert.

Persoonlijke aanvulling

(U bent niet verplicht hieronder iets in te vullen)

Ik beschrijf hieronder wat ik bedoel met meer lijden dan ik kan verdragen (ondraaglijk lijden):

Accepteren gevolgen

Ik accepteer de gevolgen van deze verklaring. Ik accepteer dat mijn behandelend arts deze verklaring honoreert als ik hierover zelf niet meer in staat ben weloverwogen beslissingen te nemen of me uit te spreken. Ik kan deze verklaring op ieder moment herroepen, zowel schriftelijk als mondeling, mits ik in staat ben hierover weloverwogen beslissingen te nemen.

Geldigheid van de wilsverklaring

Deze verklaring is een door de wet erkende schriftelijke verklaring en moet worden gebruikt in het geval ik niet meer in staat ben zelf te beslissen of te spreken over mijn medische behandeling. De grondslag hiervoor ligt in *artikel 2 lid 2 van de Wet Toetsing Levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding*.

Ondertekening

Ik ben goed geïnformeerd over de betekenis van deze verklaring en heb goed nagedacht over het opstellen ervan. Ik onderteken deze verklaring bij mijn volle verstand. Indien deze verklaring in strijd is met eventuele eerder door mij

ondertekende verklaringen, gaat deze verklaring voor.

Datum _____ **Plaats** _____

Handtekening _____

Volmacht

medische besluitvorming & beslissingen

Lees de toelichting bij deze volmacht goed door. En vul pas daarna de volmacht in.

Naam	Johannes Wilhelmus den Biggelaar		
Geboortedatum	27-01-1952	Geboorteplaats	Ommen
Lidnummer	0915284		

Deze volmacht geldt vanaf het moment dat ik mijn wensen op medisch gebied niet meer zelf kan vertellen. Ik wijs de volgende persoon aan als mijn vertegenwoordiger (gemachtigde) voor medische besluitvorming en beslissingen:

Naam	_____		
Straat	_____		
Woonplaats	_____		
Telefoonnummer	_____		
Geboortedatum	_____	Geboorteplaats	_____

Ik wijs de volgende persoon aan als plaatsvervangend vertegenwoordiger (gemachtigde) voor medische besluitvorming en beslissingen:

Naam	_____		
Straat	_____		
Woonplaats	_____		
Telefoonnummer	_____		
Geboortedatum	_____	Geboorteplaats	_____

Taak vertegenwoordiger (gemachtigde)

Mijn vertegenwoordiger behartigt mijn belangen op medisch gebied, op het moment dat ik dat zelf niet meer kan. De vertegenwoordiger brengt getekende wilsverklaringen onder de aandacht en is gemachtigd namens mij keuzes te maken over het medisch beleid (met uitzondering van euthanasie, daarvoor is een ondertekend euthanasieverzoek van patiënt zelf noodzakelijk). Mijn gevolmachtigde betracht de zorg van een goed vertegenwoordiger en betreft

mij zoveel als mogelijk bij de vervulling van zijn taak.

Opheffen geheimhouding

Ik geef mijn behandelend arts en andere medische hulpverleners toestemming om aan mijn vertegenwoordiger medische informatie over mij te geven. Dat geldt ook voor inzage in of een afschrift van mijn medisch dossier (ook na mijn overlijden).

Juridische middelen

Wordt mijn behandelverbod zonder goede redenen niet nageleefd of ondervindt een arts hinder bij het uitvoeren van mijn euthanasieverzoek? Dan is mijn vertegenwoordiger gemachtigd juridische middelen in te zetten om ervoor te zorgen dat mijn behandelverbod alsnog wordt gerespecteerd of de arts mijn euthanasieverzoek kan uitvoeren.

Geldigheid volmacht

Deze verklaring is een door de wet erkende schriftelijke verklaring en moet worden nageleefd in het geval ik niet meer in staat ben zelf te beslissen of te spreken over mijn medische behandeling. De grondslag hiervoor ligt in *artikel 7:465 lid 3 van het Burgerlijk Wetboek (artikel 465 lid 3 WGB)*

Ondertekening

Ik ben goed geïnformeerd over de betekenis van deze verklaring en heb goed nagedacht over het opstellen ervan. Ik onderteken deze verklaring bij mijn volle verstand. Indien deze verklaring in strijd is met eventuele eerder door mij ondertekende verklaringen, gaat deze verklaring voor.

Datum	_____	Plaats	_____
--------------	-------	---------------	-------

Handtekening	_____
---------------------	-------

Volmacht bij wilsonbekwaamheid

- ▶ Curator of mentor (via de rechter)
- ▶ Schriftelijke gemachtigde (door cliënt zelf)
- ▶ Echtgenoot = niet benoemd en vrijwillig
- ▶ Ouder, kind, broer of zus = niet benoemd en vrijwillig

Let op dat rechtsgeldigheid in deze volgorde is!!

Arts mag persoon aanwijzen bij meerdere kinderen bv

De vertegenwoordiger heeft inzage in relevant deel medisch dossier bij stoppen behandeling om te kunnen beslissen.

Euthanasie

- ▶ **Vrijwillig en weloverwogen verzoek** (niet onder druk partner/kinderen en in de wilsverklaring dit goed omschrijven. Wilsbekwaam zijn, is beschikken over rede en oordeelkundig zijn)
- ▶ **Uitzichtloos en ondraaglijk lijden** (dit moet invoelbaar zijn voor arts, angst is ook lijden, dementie is ook uitzichtloos.

Er dient sprake te zijn van progressieve ziekte, patiënt ervaart lijden.

Goede voorlichting door arts, in meerdere gesprekken met voldoende tijd.

Ook goed kunnen uitleggen aan arts

- ▶ **Geen redelijk alternatief voorhanden**
- ▶ **Consultatie door SCEN arts**

Euthanasie bij dementie

- ▶ Is mogelijk zolang patiënt wilsbekwaam is.
- ▶ Bij wilsonbekwaamheid wordt het lastig. Wettelijk kan het volgens artikel 2 lid 2: patiënt >16 jaar, als bij volle verstand een schriftelijke wilsverklaring is opgesteld dan kan de arts aan dit verzoek uitvoering geven, als aan de zorgvuldigheidseisen is voldaan.
- ▶ In 2019 slechts bij 2 patiënten uitgevoerd.
- ▶ Hier is behalve oordeel en verslag van SCEN-arts ook oordeel van specialist ouderengeneeskunde noodzakelijk
- ▶ Verstandig is advies te vragen Expertisecentrum Euthanasie

Voltooid Leven Wet

- ▶ Dit is overlijden zonder medische reden: **“Moe aan het leven”**
- ▶ In 2020 ingediend door D66. Nog niet behandeld in Tweede Kamer.
- ▶ Onderzoek Van Wijngaarden bij mensen > 55 jaar: 10.000 hebben daar blijvend behoefte aan, met of zonder begeleiding = **0,18 %**
- ▶ Er blijkt vaak wel zowel mentaal als fysiek ongemak. Dan zou het bij “stapeling van ziekten” wel weer tot euthanasie kunnen leiden.
- ▶ KNMG (artsenorganisatie) is om meerdere redenen niet een voorstander.
- ▶ **Samengevat dus op dit moment geen optie.**

Begrippenlijst en websites

- ▶ www.knmg.nl tijdig spreken over levenseinde, ook over voltooid leven
- ▶ www.thuisarts.nl wensen levenseinde
- ▶ www.nvve.nl vereniging voor vrijwillig levenseinde
- ▶ www.expertisecentumeuthansie.nl voorheen Levenseindekliniek
- ▶ www.deeinder.nl komen op voor mensen met wensen rondom einde
- ▶ www.doodgewoonbespreekbaar.nl = Stichting STEM
- ▶ www.hetlevenstestament.nl om voor te bereiden voor notaris/volmacht
- ▶ www.laatstewil.nu om het helemaal zelf te regelen, nadruk “eigen regie”
- ▶ WGBO = Wet op de Geneeskundige Behandelovereenkomst
- ▶ SCEN = Steun en Consultatie Euthanasie Nederland
- ▶ RTE = Regionale Toetsing Euthanasie

VRAGEN ?

